

Vägledning till kommuner och regioner

Innehåll

Inledning	2
1. Ta fram och utveckla kunskap om segregationens nuläge, orsaker och insatser på lokal eller regional nivå	4
1.1. Kunskap om nulägeT	4
1.1.1. Vad säger statistiken?.....	4
1.1.2. Invånares upplevelser, förutsättningar, behov i områden med socioekonomiska utmaningar	5
1.1.3. Hur ser kommunens/regionens samverkan ut med civilsamhällets organisationer idag?	5
1.1.4. Inventering av nuvarande insatser i kommunen/regionen	6
1.2. Fördjupad orsaksanalys ur ett lokalt eller regionalt perspektiv	8
1.3. Följeforskning/utvärdering av insatser och strategisk samverkan ..	8
1.3.1. Pågående eller planerade insatser/metoder som kan leda till ny kunskap inom området?.....	9
1.3.2. Strategisk samverkan för att minska och motverka segregation som kan leda till ny kunskap inom området	9
2. Strategisk samverkan och gemensamt agerande kring segregation	11
2.1. Relevanta aktörer och forum för samverkan på lokal/regional nivå och vilka behov har de identifierat?.....	11
2.2. Gemensam nulägesbild av segregationen på lokal eller regional nivå	11
2.3. Gemensam bedömning, prioritering och samordning av insatser för att minska och motverka segregation.....	12
2.4. Styrning, ledning och samordning av kommunens eller regionens segregationsarbete	13
2.5. Kunskaps- och erfarenhetsutbyten samt etablering av nätverk	14
Bilaga 1 – Underlag för beställning av data från SCB	15
Sektorsövergripande indikatorer	15
Utgå från demografiska statistikområden (DeSO) för att kunna mäta relationella skillnader	15
Steg för att göra en analys.....	16

Inledning

Statsbidraget ska stimulera till sektorsövergripande samordning av arbetet för att minska och motverka segregation. Syftet med utlysningen är att bidra till ökad kunskap om segregationens nuläge, orsaker eller insatser som genomförs för att minska och motverka den. Den ska också bidra till strategisk samverkan och ett gemensamt agerande, med kunskap om segregation som en bas.

Myndigheten vill stödja en utveckling som innebär att kommuner och regioner i större utsträckning tar sig an de bakomliggande orsakerna till segregation samt stimulerar till strategisk samverkan utifrån gemensamma lägesbilder och lokala prioriteringar av vad som behöver åtgärdas lokalt eller regionalt. Insatserna behöver också ge resultat och effekt. För att stödja en sådan utveckling behöver det ske en ökad koordinering mellan relevanta samhällsaktörer. Det handlar om såväl samordning mellan olika förvaltningar inom en kommun eller region som en samordning och samarbete mellan aktörer på olika nivåer och från samhällets alla olika delar, till exempel arbetsmarknad, utbildning och bostad.

Vägledningens innehåll

Delegationen mot segregation har tagit fram följande vägledning för att underlätta arbetet för kommuner och regioner. Materialet består av två kapitel:

- Ta fram och utveckla kunskap om segregationens nuläge, orsaker och insatser för att minska och motverka den
- Strategisk samverkan och gemensamt agerande kring segregation.

Vägledningens olika kapitel knyter an till de olika delmoment som det är möjligt att söka statsbidrag för 2020. Respektive kapitel består av en inledande text med tillhörande reflektionsfrågor till stöd i det lokala eller regionala arbetet. Det är viktigt att arbetet dokumenteras för att möjliggöra kunskapsuppbyggnad, uppföljning och eventuell utvärdering lokalt och regionalt. Arbetet ska också redovisas i enlighet med mall för slutrapport från Delegationen mot segregation.

Det är möjligt att söka bidrag för båda delarna i ansökan; kunskapsutveckling och strategisk samverkan. Om en kommun eller region endast söker för strategisk samverkan och gemensamt agerande så behöver det finnas befintlig kunskap om skillnader mellan olika områden och att man har analyserat dessa ur ett segregationsperspektiv samt kan beskriva hur man tagit fram denna kunskap. Det är också möjligt att söka bidrag för delmoment inom utveckling av kunskap respektive strategisk samverkan.

Delegationen mot segregation har ambitionen att vara långsiktig med utlysningens syfte och inriktning under förutsättning att erforderliga beslut fattas inför de kommande åren.

Sist i dokumentet finns en beskrivning av myndighetens roll i arbetet för att minska och motverka segregation.

1. Ta fram och utveckla kunskap om segregationens nuläge, orsaker och insatser på lokal eller regional nivå

Ett kunskapsbaserat arbete för att minska och motverka segregation planeras bäst utifrån en förståelse för segregationens mekanismer och hur de tar sig uttryck. Det är viktigt att arbetet tar utgångspunkt i vilka skillnader som finns lokalt eller regionalt mellan olika områden och mellan olika grupper inom en kommun eller region. Ett kunskapsbaserat arbete innehåller även åtgärder som riktar sig mot de bakomliggande orsakerna och påverkar segregationen på ett strukturellt plan. Det tar även utgångspunkt i tidigare erfarenheter men kan också bidra till att ny kunskap skapas inom området. Kunskap kan vara hämtad från forskning, praktik eller erfarenheter från de som drabbas hårdast av segregationens negativa konsekvenser.

1.1. KUNSKAP OM NULÄGET

För att genomföra relevanta och verkningsfulla insatser för att minska och motverka segregation är det viktigt att förstå hur olika aspekter av segregation hänger samman. Det är också viktigt att synliggöra segregationsmönster och utvecklingen över tid inom olika geografiska områden och nivåer. Flera kommuner och regioner har sedan tidigare på olika sätt analyserat segregationens nuläge. Samtidigt finns det många som ännu inte har gjort en nulägesanalys ur ett segregationsperspektiv.

1.1.1. Vad säger statistiken?

En kartläggning och analys över befintlig statistik är ett första steg för att få en välgrundad nulägesbild över hur uppväxt- och levnadsvillkor ser ut i olika geografiska områden i en kommun eller i en region. För att göra det behövs grundläggande statistik om socioekonomiska förhållanden inom och mellan kommuner/regioner och som visar hur olika geografiska områden förhåller sig till varandra. Statistiken bör kunna följas upp.

Det finns möjlighet att söka bidrag för att göra en beställning av data från Statistiska centralbyrån (SCB).

Se bilaga 1 – Underlag för beställning av data

I bilagan framgår en beskrivning över *varför* en sådan beställning av statistik är relevant, *vilken* statistik som finns tillgänglig för beställning hos SCB samt *vilka* analysfrågor som behöver besvaras.

1.1.2. Invånares upplevelser, förutsättningar, behov i områden med socioekonomiska utmaningar

För att arbetet med att minska och motverka segregation ska få resultat är det viktigt med en lokal och bred förankring. Invånare i områden med socioekonomiska utmaningar ska uppleva att de kan vara aktiva och delaktiga i satsningar mot segregation som pågår. Att prata med de boende, inte om de boende, är en viktig framgångsfaktor.

En bild av nuläget behöver innehålla en beskrivning av hur de som bor och verkar i områden med socioekonomiska utmaningar upplever sina förutsättningar, behov och möjligheter. Det bör också finnas en beskrivning av hur invånarna och lokala organisationer vill vara aktiva och delaktiga i det fortsatta arbetet för att minska och motverka segregation i deras område.

Civilsamhället bör vara en viktig partner i denna del av kunskapsinhämtningen. Organisationerna har i många fall en unik lokalkännedom som kan bidra till den samlade kunskapen om ett specifikt område och specifika målgrupper, samt om egna och andras insatser. Civilsamhället kan också delvis nå andra målgrupper än kommunen eller regionen kan, samt tillämpa andra arbetssätt och metoder för att stärka och synliggöra individer, områden och motverka segregation. För att få fram denna kunskap finns det olika metoder att använda. Det kan till exempel vara hearingar, workshops, enkäter eller intervjuer, fokusgrupper med flera boenden eller medborgardialoger.

Reflektionsfrågor:

- Vilka lokala föreningar kan vi samarbeta med för att få tillgång till viktig kunskap om hur de som bor och verkar i områdena upplever sina förutsättningar, behov och möjligheter?
- Av de föreningar som vi har identifierat, vilka målgrupper når de och vad har respektive förening för inriktning i arbetet för att minska och motverka segregation?
- Finns det boende vi inte når via våra vanliga kanaler? Hur kan vi nå dem? Vilka metoder kan vi använda oss av?
- Vilka grupper av invånarna har vi nått? Vilka invånare når vi inte? Tänk på ålder, kön, etnicitet etcetera.

1.1.3. Hur ser kommunens/regionens samverkan ut med civilsamhällets organisationer idag?

Myndigheten vill stödja en utveckling från enskilda punktinsatser i områden med socioekonomiska utmaningar till långsiktiga åtgärder. För att en sådan utveckling ska komma till stånd behöver en koordinering ske mellan ideella föreningar och

stiftelser lokalt och samverkan behöver även äga rum med kommunen. Invånarna behöver involveras och vara delaktiga för att kunna göra en relevant behovsanalys. Det finns också ett behov av att utveckla den strategiska samverkan mellan civilsamhället och kommunen om exempelvis gemensamma mötesplatser och kompetensutvecklande insatser.

Att hitta former och forum för samverkan med civilsamhället, behöver få ta tid eftersom det innebär att parterna ska lära känna varandra. Parterna kommer sannolikt att befinna sig på olika nivåer under processen med att lära känna varandra. Det behövs en förståelse för det. Samverkan kanske börjar som ett samråd, där kommunen presenterar en utmaning, för att sedan övergå i dialog utifrån gemensamt identifierade intressen. Till sist kan samverkan landa i ett partnerskap där parterna tillsammans kommer fram till kriterier som ska gälla i samverkansteamet. Innan man går in i samverkan underlättar det att ha en klar bild över de egna möjligheterna och förutsättningarna.

Reflektionsfrågor:

- Vilka behov har vi som kommun av samverkan med det civila samhället utifrån de skillnader som finns i uppväxt- och levnadsvillkor?
- Vad vill vi få ut av samverkan?
- Vad är målet med samverkan och hur utvärderar vi det?
- Har vi några befintliga samverkansformer med det civila samhället sedan tidigare som är relevanta för arbetet med att minska och motverka segregation?

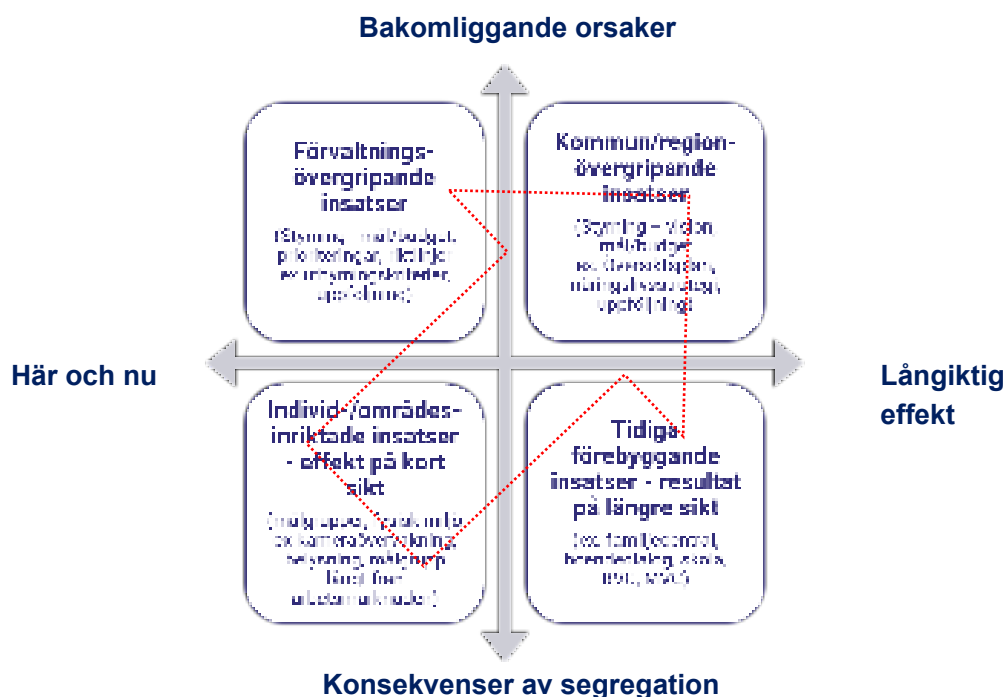
1.1.4. Inventering av nuvarande insatser i kommunen/regionen

Erfarenheter från tidigare statliga satsningar mot segregation visar att arbetet i stor utsträckning handlat om insatser riktade till olika målgrupper eller till enskilda områden med socioekonomiska utmaningar. Det vill säga insatser som handlar om att minska konsekvenser av segregation. Det är inte lika vanligt att en kommun eller region tar sig an de bakomliggande orsakerna till segregation på lokal eller regional nivå som är av mer strukturell, strategisk karaktär.

Bilden nedan exemplifierar insatser i en kommun och region som alla är viktiga verktyg i arbetet med att minska och motverka segregation. Det kan handla om insatser till målgrupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, åtgärder i närmiljön för att öka tryggheten, tidiga förebyggande insatser som riktar sig till barn och familjer, insatser utanför skoltid med mera. Insatser som tar sig an bakomliggande orsaker beskrivs i fyrfältarens två övre rutor. Det kan handla om mål och prioriteringar, regionala utvecklingsplaner, hållbarhetsplaner, agenda 2030, översiktsplaner och andra strategiska dokument. Det kan också vara olika riktlinjer

som påverkar individers möjlighet att etablera sig på bostadsmarknaden (till exempel uthyrningskriterier) eller arbetsmarknaden samt tillgång till förskola.

Bild 1. Viktiga verktyg i en kommun eller regions segregationsarbete som leder till en förflyttning mot att ta sig an de bakomliggande orsakerna.

Delegationen mot segregations erfarenheter så här långt visar att det kan vara bra att gå igenom och identifiera nuvarande insatser som kommunen eller regionen gör idag ur ett segregationsperspektiv. Det berör såväl insatser som riktar sig till olika målgrupper eller geografiska områden med olika utmaningar som insatser av mer strategisk karaktär, såsom olika riktlinjer och strategiska dokument. Här är det också viktigt att identifiera de insatser som sker i samverkan med andra aktörer. Arbetet bör ske i en process där alla förvaltningar finns representerade.

Reflektionsfrågor:

- Vilka insatser gör vi i kommunen/regionen redan idag? Använder vi dessa insatser som ett strategiskt verktyg i vårt segregationsarbete?
- Vilka av dessa insatser sker i samverkan med andra aktörer? Används dessa som ett strategiskt verktyg i vårt segregationsarbete?
- Finns det insatser som vi i kommunen/regionen gör idag som kan motverka varandra och inte främjar ett arbete för att minska och motverka segregation? Om ja, på vilket sätt skulle vi kunna ändra det på kort och lång sikt?

1.2. FÖRDJUPAD ORSAKSANALYS UR ETT LOKALT ELLER REGIONALT PERSPEKTIV

För att bryta segregationen visar tidigare utvärderingar att insatser behöver rikta sig mot de bakomliggande orsakerna. Det handlar om att i grunden påverka mekanismer och förändra strukturer som leder till segregation på samhälls nivå. En del av de bakomliggande orsakerna behöver motverkas på nationell nivå. Samtidigt finns det områden där kommuner och regioner har möjlighet att agera för att komma åt bakomliggande orsaker till segregation.

För att agera behövs kunskap om segregationens orsaker ur ett lokalt och regionalt perspektiv. Det kan innebära att utreda vilka systemförändringar som skulle kunna leda till förbättringar inom exempelvis bostadsplanering och tillgång till bostäder, utvecklingen på den regionala eller lokala arbetsmarknaden, elevsammansättning och sökmönster i skolan eller prioritering och resursfördelning inom organisationen. Orsakssambanden behöver också analyseras ur ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv.

När en kommun eller region har god kunskap om nuläget ur ett segregationsperspektiv finns det möjlighet att göra en fördjupad orsaksanalys. Olika kompetenser och aktörer kan behöva delta i detta arbete för att orsaksanalysen ska bli heltäckande och för att undvika en ensidig analys av många gånger komplexa frågor. Det kan också vara intressant att identifiera bakomliggande orsaker som är av mer nationell karaktär och som en kommun eller region inte har mandat att förändra.

Reflektionsfrågor:

- Utifrån de skillnader vi ser som kan kopplas till segregation, vilka är orsakerna bakom? Hur kan dessa orsaker förklaras?
- Vilka faktorer i vår kommun/region verkar för att upprätthålla segregationen och skilda förutsättningar för olika grupper?
- Vad har kommunen eller regionen för möjligheter att hantera orsakerna? Finns det faktorer och bakomliggande orsaker som ni som kommun eller region inte har mandat över, eftersom de måste lösas på nationell nivå? Vilka är de?

1.3. FÖLJEFORSKNING/UTVÄRDERING AV INSATSER OCH STRATEGISK SAMVERKAN

För att kunna göra relevanta åtgärder utifrån lokala eller regionala förutsättningarna krävs både kunskap om vilka insatser som leder till att segregationen minskar alternativt inte uppstår samt på vilket sätt strategisk

samverkan kan utformas så att den leder till förändring och ett effektivt resursutnyttjande.

För att kommuner och regioners arbete ska kunna bidra till ny kunskap behöver det kopplas till följeforskning eller utvärdering. Det handlar om att redan när insatser planeras söka samarbete med forskningsmiljöer eller se till att en utvärdering genomförs för att lära av det arbete som gjorts. Detta ger förutsättningar för att arbetet löpande inventeras, analyseras och att insatserna resultat och effekter blir belysta. Målet är att ny kunskap tas fram om vad som fungerar, hur samt under vilka omständigheter.

1.3.1. Pågående eller planerade insatser/metoder som kan leda till ny kunskap inom området?

Kommuner och regioner genomför redan idag insatser som syftar till att minska och motverka segregationen och öka jämlikheten mellan invånare. Det finns dock ett behov av ökad kunskap om vad som är verkningsfulla insatser/metoder inom olika sakområden. Det kan exempelvis gälla insatser/metoder som syftar till att tidigt fånga upp och stärka barn, unga och deras familjer, att minska brottsligheten och öka tryggheten, att nå nya målgrupper och få fler att känna sig delaktiga i samhället, att förbättra elevernas resultat eller att minska långtidsarbetslösheten.

Reflektionsfrågor:

- Genomför vi redan idag eller planerar vi för en insats som skulle kunna följas av forskare eller utvärderas?
- Finns det någon annan kommun/region som gör samma sak som vi skulle kunna samarbeta med?

1.3.2. Strategisk samverkan för att minska och motverka segregation som kan leda till ny kunskap inom området

Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation lyfter fram behovet av strategisk samverkan mellan olika kompetenser och aktörer för att på ett bättre sätt ta sig an segregationen. Primärt bör arbetet med att minska och motverka segregation ske integrerat inom ordinarie organisation via mål, budget och strategisk plan. Samtidigt är den kommunala/regionala organisationen många gånger uppbyggd utifrån en indelning i olika sakområden eller sektorer, vilket inte främjar ett sektorsövergripande arbete.

Erfarenheterna så här långt visar att ordinarie organisation inte alltid räcker till. Kommunerna/regionerna tar sig an detta på olika sätt. Det finns kommuner/regioner som bedömt att arbetet i linjeorganisationen behöver kompletteras med andra forum/sammanhang för att komma åt det

förvaltningsövergripande perspektivet som segregationsarbetet kräver. Kommuner och regioner efterfrågar kunskap om hur en kommun/region utifrån sin organisationsstruktur kan arbeta med dessa frågor på ett effektivt och samordnat sätt.

Reflektionsfrågor:

- Har vi genomfört förändringar i vår organisation/struktur med syfte att förbättra vårt segregationsarbete? Om ja, är det möjligt att och är vi intresserade av att knyta an följeforskning eller utvärdering?
- Planerar vi förändringar i vår organisation/struktur med syfte att förbättra vårt segregationsarbete? Om ja, är det möjligt att knyta an följeforskning eller utvärdering?
- Finns det någon annan kommun/region som bedriver ett liknande arbete och som vi skulle kunna samarbeta med? Om ja, vilka skillnader och likheter ser vi mellan våra olika sätt?

2. Strategisk samverkan och gemensamt agerande kring segregation

För att kunna minska och motverka segregation krävs samordnade insatser inom och mellan relevanta aktörer. Det finns redan idag en samverkan mellan aktörer inom olika ämnesområden och samordning av insatser för att minska och motverka segregation kan med fördel bygga på de samarbeten som redan finns.

En gemensam nulägesbild ur ett segregationsperspektiv är en viktig grund för att utveckla den strategiska samverkan. Inför ett gemensamt strategiskt arbete finns det några saker som kan vara bra att fundera på.

2.1. RELEVANTA AKTÖRER OCH FORUM FÖR SAMVERKAN PÅ LOKAL/REGIONAL NIVÅ OCH VILKA BEHOV HAR DE IDENTIFIERAT?

Förutom kommunen och regionen finns det flera andra aktörer på lokal och regional nivå vars insatser kan bidra till att minska och motverka segregation. Det finns redan idag en strategisk samverkan mellan nyckelaktörer inom olika ämnesområden och samordning av insatser för att minska och motverka segregation äger också rum. Samtidigt finns det ett behov av att effektivisera och öka den strategiska samverkan och samordningen mellan berörda aktörer på lokal nivå som är relevanta att föra en dialog med i arbetet för att minska och motverka segregation (till exempel lokala föreningar, lokala företag eller myndigheter). På motsvarande sätt finns det ett behov av att effektivisera och öka samordningen på regional nivå (till exempel Länsstyrelsen, kommunförbund/kommunalförbund, myndigheter, civilsamhälles-organisationer, fackförbund eller företag).

Reflektionsfrågor:

- Vilka aktörer har vi identifierat i arbetet för att minska och motverka segregation? Vilka utmaningar och behov kan de beskriva?
- Vad har respektive aktör för mandat/roll och kunskap i arbetet för att minska och motverka segregation?
- Ser vi att det finns glapp mellan våra olika mandat/roller som vi skulle behöva arbeta med?

2.2. GEMENSAM NULÄGESBILD AV SEGREGATIONEN PÅ LOKAL ELLER REGIONAL NIVÅ

För att kunna skapa en nulägesbild behöver många olika aktörer med olika kompetenser tillsammans analysera framtaget material.

Det finns redan idag i stor utsträckning en strategisk samverkan mellan nyckelaktörer inom olika ämnesområden. Samordning av insatser för att minska och motverka segregation kan med fördel bygga på de samarbeten som redan finns. Såväl kommunen som regionen behöver dock göra en samlad analys och bedömning av framtaget material utifrån ett segregationsperspektiv tillsammans med de relevanta aktörer som har identifierats. Här kan det vara bra att tänka på att de som deltar också har mandat att agera.

Reflektionsfrågor:

- Givet den samlade bilden, vilka skillnader ser vi mellan olika geografiska områden i vår kommun/region?
- Varför uppstår segregationen och vad upprätthåller segregationen?
- När bedömer vi att skillnaderna mellan olika områden blir för stora och leder till sämre uppväxt- och levnadsvillkor för vissa invånare? Varför blir skillnaderna ett problem? Vilka olika förklaringsmodeller finns? Vilka har bäring för situationen i vår kommun?
- Vilka orsaksförklaringar finns det till de skillnader som vi ser? (samband, avgörande händelser i kommunen/regionen, avgörande händelser nationellt eller i omvärlden, politiska beslut)
- Vad skulle vi behöva fördjupa oss i för att förstå sambanden bättre?
- Utifrån de roller och mandat som vi har, vad kan vi påverka/inte påverka på kort och lång sikt?
- Hur förhåller sig nuvarande kommun-/regionövergripande mål och strategier till den bild vi får nu?

2.3. GEMENSAM BEDÖMNING, PRIORITERING OCH SAMORDNING AV INSATSER FÖR ATT MINSKA OCH MOTVERKA SEGREGATION

Segregation förekommer inom flera samhällsområden (exempelvis på bostads- och arbetsmarknaden eller inom utbildningsområdet) och på flera nivåer. För att skapa förändring och se resultat behöver de aktörer som har mandat att påverka utvecklingen vara involverade. Regionerna kan spela en viktig roll eftersom de har ansvaret för de regionala utvecklingsfrågorna som jämlik hälsa och att minska hälsoskillnader mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Kommunernas ansvar omfattar många av de aspekter som har påverkan på segregation, som till exempel utbildning, plan- och byggfrågor, bostäder, trygghet och social omsorg.

Det civila samhällets organisationer kan i samverkan med varandra och med det offentliga bidra till att lösa utmaningar som det offentliga inte kan göra på egen hand. Ideella föreningar och stiftelser kan skapa social sammanhållning, arbetstillfällen och verksamhet i glesbygd och mycket annat. För att få ut maximal

effekt av arbetet mot segregation behöver det ske en samordning så att resursutnyttjandet blir effektivt. Det kan behöva etableras lokala mötesplatser för det civila samhället i områden med socioekonomiska utmaningar.

Samordning av insatser för att minska och motverka segregation kan med fördel byggas på de samarbeten som redan finns.

Reflektionsfrågor:

- Vilken roll och vilka mandat har var och en av oss?
- Vilka aktiviteter och åtgärder är möjliga att genomföra för att bidra till att minska och motverka segregation på kort och lång sikt?
- Vad är mest angeläget att prioritera, gemensamt och för var och en? På kort och lång sikt?
- När och på vilket sätt finns behov av samordning i arbetet för att minska och motverka segregation? Vilken typ av samordning behövs? Information, samråd, dialog eller partnerskap?
- Har vi nödvändig kunskap och tillräckliga resurser inom våra respektive organisationer? Om inte, hur säkerställer vi att vi får det?
- På vilket sätt kan mål och strategier utvecklas tillsammans för att minska och motverka segregation?
- Hur kan vi organisera arbetet? Finns det behov av en samordnare? Processledning? Mötesplatser? Vem ansvarar för vad?
- Hur kan vi följa upp det vi gör och vilka förutsättningar finns för lärande? Behövs nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte?

2.4. STYRNING, LEDNING OCH SAMORDNING AV KOMMUNENS ELLER REGIONENS SEGREGATIONSARBETE

Syftet med Delegationen mot segregations utlysning är också att bidra till strategisk samverkan och gemensamt agerande, med kunskap om segregation som bas. Myndigheten vill stödja en utveckling som innebär att kommuner och regioner i större utsträckning tar sig an de bakomliggande orsakerna till segregation samt stimulerar till strategisk samverkan utifrån gemensamma lägesbilder och lokala prioriteringar av vad som behöver åtgärdas lokalt. Insatserna behöver också ge resultat och effekt. För att främja en sådan utveckling behöver det ske en ökad koordinering mellan olika delar och aktörer. Det handlar om såväl samordning mellan olika förvaltningar inom en kommun eller region som en samordning mellan aktörer på olika nivåer.

En ökad samordning av arbetet mellan förvaltningar, kommuner, regioner eller civilsamhällets organisationer bör ske utifrån kunskap om nuläge, orsaker eller insatser. Det kan handla om förändringar i styr- och uppföljningssystem,

organisation och planering, strategier eller åtaganden eller processtöd för att driva utvecklingen framåt.

Reflektionsfrågor:

- Har vi behov av kompetensutveckling i exempelvis strategisk samverkan eller processledning för behovsanalys eller utveckling av mål och strategier?
- Har vi behov av att utveckla dialogen med invånarna (till exempel gällande diskriminering)?

2.5. KUNSKAPS- OCH ERFARENHETSUTBYTEN SAMT ETABLERING AV NÄTVERK

Samtliga kommuner och regioner som myndigheten har träffat under 2018–2020 uttrycker ett behov av att få utbyta erfarenheter och lära av varandra. Kommuner och regioner ingår i olika nätverk och forum på lokal, regional och nationell nivå där de möts utifrån funktion eller sakfråga. Samtidigt uttrycker flera ett behov av att få mötas särskilt kring segregationsutmaningar, eftersom de påverkar en kommun/regions hela verksamhet.

Det kan finnas behov av att utveckla nya strategiska mötesplatser/nätverk mellan kommuner, regioner, myndigheter, civilsamhälle, forskare och näringsliv både på lokal och regional nivå såväl som på nationell nivå. Det kan handla om att sprida aktuell kunskap och erfarenheter som till exempel rör segregationens nuläge, orsaker eller insatser samt att bygga allianser eller strategiskt påverkansarbete.

Reflektionsfrågor:

- Finns det andra kommuner/regioner som redan gör arbete/insatser inom det område som vi är intresserade av att utveckla? Om ja, vilka kommuner/regioner?
- Ingår vi redan idag i något nätverk där vi skulle kunna lyfta våra frågor för kunskaps- och erfarenhetsutbyte? Om inte, kan vi bidra till att ett sådant nätverk kommer till stånd?

Bilaga 1 – Underlag för beställning av data från SCB

För att kunna genomföra relevanta och verkningsfulla insatser för att minska och motverka segregation är det viktigt att förstå hur olika aspekter av segregation hänger samman, men det är också viktigt att synliggöra segregationsmönster och dess utveckling över tid inom olika sakområden och på olika geografiska nivåer. Att göra en kartläggning över segregationens nuläge är ett första steg för att få en välgrundad gemensam bild över hur uppväxt- och levnadsvillkor ser ut i olika områden i en kommun och/eller i en region.

Sektorsövergripande indikatorer

För att göra en kartläggning över segregationens nuläge är det nödvändigt att utgå ifrån flera olika sektorer. I rapporten *Ett nationellt system för uppföljning av segregation*: <https://www.delmos.se/wp-content/uploads/2019/03/Ett-nationellt-uppfoljningssystem-av-segregation.pdf> lämnas ett förslag på 27 indikatorer som är uppdelade efter följande statistikområden: *socioekonomisk segregation, boende och samhällsservice, utbildning, arbetsmarknad, demokrati och civilsamhälle samt hälsa*.

Utgå från demografiska statistikområden (DeSO) för att kunna mäta relationella skillnader

Tidigare har det inte funnits någon områdesindelning som lämpar sig för statistisk uppföljning av socioekonomiska förhållanden inom och mellan kommuner och som visar hur olika geografiska områden förhåller sig till varandra. Den 1 januari 2018 inrättade SCB en ny regional indelning, DeSO – demografiska statistikområden. DeSO gör det möjligt att på ett bättre sätt göra analyser utifrån statistik kopplad till små geografiska områden. Valet av att använda sig av DeSO som indelningsgrund är för att kunna mäta relationella skillnader och geografiska platsers betydelse för människors livs- och uppväxtvillkor.

Vad är DeSO?

Den 1 januari 2018 inrättade SCB en ny regional indelning, DeSO – Demografiska statistikområden. DeSO gör det möjligt att på ett bättre sätt göra analyser utifrån statistik på små geografiska områden. DeSO-indelningen är mest lik indelningen av valdistrikt. Medan valdistrikt utgår från att ingen ska få för långt till en vallokal, utgår DeSO-indelningen från att synliggöra olika socioekonomiska skillnader, t.ex. mellan olika bostadsområden eller mellan tätort och glesare bebyggelse. DeSO delar in Sverige i cirka 6 000 områden. Flertalet DeSO ligger befolkningsmässigt på omkring 1500 invånare, men en undre gräns har satts till cirka 600 och en övre till cirka 3500 invånare. För mer information gällande DeSO se:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/demografiska-statistikomraden-en-ny-regional-indelning-under-kommuner/>

Steg för att göra en analys

Steg 1 – beställning av statistik

Ett första steg är att göra en analys över segregationens nuläge. Även utvecklingen över tid kan med fördel studeras. För att göra detta behövs grundläggande statistik som går att bryta ner på DeSO-nivå. Samtlig statistik finns tillgänglig hos SCB och kan därmed beställas med hjälp av finansiering från statsbidragen.

I tabell 1, se nedan, presenteras indikatorerna som bör användas för att göra en analys över segregationens nuläge. Tabell 1 består därmed av ett urval av *tillgängliga* indikatorer utifrån de förslag som lämnades i Delegationen mot segregationens rapport *Ett nationellt system för uppföljning av segregation*.

Det finns två val att överväga:

- beställning av samtliga indikatorer med tillhörande bakgrundsvariabler för det senaste tillgängliga året – *segregationens nuläge*
- beställning av samtliga indikatorer med tillhörande bakgrundsvariabler för de senaste tio åren – *segregationens nuläge samt utvecklingen över tid*

Valet av att beställa samtlig statistik för de senaste tio åren eller att beställa statistik för det senaste tillgängliga året behöver utgå från lokala förutsättningar. Utöver indikatorerna som presenteras i tabell 1 kan analysen av segregationens nuläge kompletteras med ytterligare indikatorer. I rapporten *Ett nationellt system för uppföljning av segregation* ges exempel på kompletterande indikatorer/metoder.

Tabell 1. Förslag på indikatorer

Statistikområde	Föreslagna indikatorer på områdesnivå	Tillgänglighet	Tidpunkt för uppdatering	Bakrundsvariabler
Socioekonomisk segregation	1. Disponibel inkomst per konsumentenhet (median)	Tillgängligt från 2011 och framåt	Februari gällande år 2018	Samtliga föreslagna indikatorer kan delas upp utifrån: <ul style="list-style-type: none"> • Kön • Ålderskategori: 0–12, 13–25, 26–44, 45–64, 65+. • Inrikes/utrikes född • Svensk och utländsk bakgrund • Födelseregion • Vistelsestid i Sverige • Geografiskt område (riket, län, kommun, DeSO).
	2. Andel personer med låg respektive hög disponibel inkomst	Tillgängligt från 2011 och framåt	Februari gällande år 2018	
	3. Andel personer med försörjningsstöd men utan övriga ersättningar	1997 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	Oktober gällande år 2019	
	4. Andel biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd	1997 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	Oktober gällande år 2019	
	5. Andel hemmaboende barn 0–17 år i familjer med låg inkomststandard	Tillgängligt från 2011 och framåt	Februari gällande år 2018	
	6. Befolkningens utbildningsnivå	Finns från 2000 och framåt	Augusti gällande år 2018	
Boende och samhällsservice	7. Boendeform	Tillgängligt från 2011 och framåt	April gällande år 2018	
	8. Genomsnittlig bostadsarea per person	Tillgängligt från 2011 och framåt	April gällande år 2018	
	9. Andel kvarboende	1997 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	Februari gällande år 2018	
	10. Kvot mellan förvärvsarbetande inflyttare och förvärvsarbetande utflyttare	1998 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	December gällande år 2019	
Utbildning	11. Andel inskrivna i förskolan	Tillgängligt från 2014 och framåt		
	12. Andel behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram	Tillgängligt från 2011 och framåt	September	
	13. Genomsnittligt meritvärde från grundskolan	1998 – för 16 bästa ämnen och 2015 – för 17 bästa ämnen	September	
	14. Andelen elever som slutfört gymnasieskolan inom 3, 4 och 5 år	Från 1995 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	December	
	15. Andelen elever med grundläggande behörighet till universitet och högskola	1997 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	December	
Arbetsmarknad	16. Andel unga som varken arbetar eller studerar	1997 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	Februari gällande år 2018	
	17. Andel långtidsarbetslösa	1997 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	Juni gällande år 2019	
	18. Andelen förvärvsarbetande	1997 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	December gällande år 2019	

	19. Andel inskrivna arbetslösa	1997 och framåt, kan med fördel beställas från år 2008 och framåt för att göra en analys över utvecklingen	Juni gällande år 2019	
Demokrati och civilsamhälle	20. Valdeltagande i riksdagsval	Begränsning, enbart valdata från 2018	Tas fram våren året efter valåret	
	21. Valdeltagande i landstingsval	Begränsning, enbart valdata från 2018	Tas fram våren året efter valåret	
	22. Valdeltagande i kommunval	Begränsning, enbart valdata från 2018	Tas fram våren året efter valåret	
	23. Andel valda och nominerade	Begränsning, av valdata från och med år 2010	Tas fram våren året efter valåret	

Steg 2 – Analys av statistik

Genom att beställa hem samtlig statistik utifrån tabell 1 skapas möjlighet att göra en analys över segregationens nuläge i kommunen eller i regionen samt även hur utvecklingen har sett ut över tid. Därmed skapas en möjlighet till att få en välgrundad förståelse över hur livs- och uppväxtvillkor ser ut i olika områden i en kommun och eller i en region.

Genom att analysera statistiken ska följande analysfrågor besvaras:

- Vilka eventuella skillnader/likheter finns mellan olika DeSO-områden när det kommer till indikatorerna för statistikområdena: socioekonomisk segregation, boende och samhällsservice, utbildning, arbetsmarknad, demokrati- och civilsamhälle? Hur har utvecklingen sett ut över tid för ett urval av indikatorerna?
- Vilka eventuella skillnader/likheter framträder mellan olika DeSO-områden för de valda indikatorerna inom statistikområdena när det kommer till bakgrundsvariabeln kön?
- Vilka eventuella skillnader/likheter framträder mellan olika DeSO-områden för de valda indikatorerna när det kommer till andra bakgrundsvariabler såsom exempelvis inrikes född och utrikes född?
- Vilka mönster träder fram om ni väljer att använda kompletterande indikatorer?

Myndighetens roll i arbetet för att minska och motverka segregation

Delegationen mot segregation är en kunskapsmyndighet som ska fungera som en samordnande kraft och bidra till långsiktighet i arbetet för att minska och motverka segregation. Myndigheten har en viktig roll för att regeringens åtgärder mot segregation ska få genomslag och för uppföljning av arbetet.

Myndigheten bidrar gärna i arbetet mellan kommuner och/eller regioner och i deras lokala/regionala arbete med andra aktörer genom kunskaps- och utvecklingsstöd. Utvecklingsstödet handlar i mångt och mycket om att stödja samverkan mellan aktörer från olika sektorer och på olika nivåer. Myndigheten bidrar även med kunskap om hur en kommun/region utifrån sin organisationsstruktur kan arbeta med dessa frågor på ett effektivt och adekvat sätt.

I uppdraget som myndigheten har att ge stöd till samverkan och förändrings- och utvecklingsprocesser regionalt och lokalt kan det handla om att stödja processer mellan olika aktörer som tidigare inte har mötts och där ny kunskap behövs eller främja eller att främja erfarenhetsutbyten mellan aktörer som vi arbetar tillsammans för att minska och motverka segregation. Myndigheten kan även se till att frågorna som diskuteras lokalt får en relevans nationellt och vice versa.